

EEN NIEUW KALIFAAT IN DE LEVANT?

Enkele kanttekeningen

INLEIDING

De laatste maanden is er heel wat te doen geweest over de oprichting van een nieuw moslimkalifaat in het Midden – Oosten. De nieuwe staat ken in terreur zijn gelijke niet en is er in geslaagd om op korte termijn een groot deel van Syrië en Irak onder zijn controle te brengen. De Amerikaanse beslissing, gevolgd door deze van verschillende NATO – bondgenoten om de terreurgroep IS (Islamic State) die dit kalifaat heeft opgericht, met de wapens te bestrijden, heeft veel kritiek ge oogst. In de onderstaande tekst probeer ik de geschiedenis van de kalifaatsidee kort te schetsen en tevens wat dieper in te gaan op het belang van deze idee voor ons om dan verder te gaan met een analyse van de toestand in het Midden – Oosten en tot slot enkele conclusies te trekken.

DE GESCHIEDENIS VAN HET HET KALIFAAT

Wanneer de doorsnee – inwoner der Lage Landen denkt aan “de kalief”, dan denkt hij meestal aan de verhalen over vizier Iznogoudh (“ik wil kalief worden in plaats van de kalief”) en de sprookjes van Sindbad de zeeman. Weinigen zullen er in slagen om een coherent verhaal te voorschijn te toveren als men hen de vraag stelt: “Wat is een kalief?”. Dit is jammer, want tot eind 1918 vocht een moslimkalifaat aan de zijde van Duitsland mee in de zogenaamde Grote Oorlog en het is de afschaffing van ditzelfde kalifaat in 1924 dat mee aan de grondslag ligt van het hedendaagse moslimterrorisme. Inderdaad, de sultan, of padishah van het Ottomaanse rijk was tevens de kalief van alle sunni – moslims. In 1922 ontzette de nieuwe Turkse regering onder leiding van de nationalistische en, vooral, atheïstische, generaal Mustafa Kemal Pasja de sultan echter uit zijn wereldlijke macht en riep de republiek uit. Aan de geestelijke macht van de afgezette vorst werd evenwel niet geraakt en zijn opvolger Abdul-Majid II bleef de titel van kalief behouden. Hij mocht ook verder in het keizerlijk paleis in Constantinopel resideren terwijl de nieuwe republikeinse regering haar zetel had in Ankara. Dat veranderde echter definitief op 3 maart 1924 toen het kalifaat officieel werd afgeschaft en de Ottomaanse dynastie in ballingschap werd gestuurd. Daarmee was na bijna 1300 jaar een eind gekomen aan een reeks van 102 kaliefen die startte in 632 met Abu Bekr, een vertrouweling en schoonvader van de profeet Mohammed. Met de val van het kalifaat verdween ook een compleet sociaal en politiek systeem waarbij het hoogste geestelijke en politieke leiderschap over een gemeenschap geconcentreerd werd in de handen van één persoon. Men zou de kaliefenfunctie in zekere zin kunnen vergelijken met de functie van de paus zolang de pauselijke staten nog bestonden. Zoals de paus het wereldwijde hoofd van de Rooms – Katholieke Kerk is en lange tijd tegelijk het staatshoofd van de pauselijke staten, zo was de kalief eeuwenlang het geestelijk hoofd van alle sunni – moslims en tegelijk soeverein vorst van een wereldrijk dat eerst zijn hoofdstad in Damascus had, daarna in Bagdad, vervolgens in Cairo en uiteindelijk in Constantinopel, of Istanboel.

De val van het laatste kalifaat joeg een schokgolf door de toenmalige moslimwereld en de Europese grootmachten die als overwinnaar uit de Grote Oorlog waren gekomen, werden er van beschuldigd deze val bewerkstelligd te hebben met het doel de islam te vernietigen. Zij verwezen hiervoor naar het verdrag van Sèvres (10 Augustus 1920) dat na de eerste wereldoorlog gesloten werd met het Ottomaanse rijk en dat de facto de doodsklokken luidde voor dit rijk. De Europese gebieden werden volkomen onafhankelijk, de Arabische gebieden kwamen onder Brits en Frans beheer te staan en de moslims moesten de gruwel dulden dat Palestina de thuisbasis werd voor een toekomstige Joodse staat. Zelfs delen van het Turkse hartland werden door de Europese mogendheden opgeëist. Alsof dat niet genoeg was, zochten deze laatsten steeds meer contact met de tegenregering, of Grand National Assembly van Mustafa Kemal in Ankara en lieten daarbij het hof in Constantinopel ostentatief links liggen. Toen deze Mustafa Kemal dan na 4 jaren oorlog eindelijk het grootste deel van Turkije had terugveroverd, sloten de mogendheden een nieuw verdrag, dat van Lausanne (24

Juli 1923). Zij sloten dit echter met hem en niet met het hof van de kalief in Constantinopel. Daarmee erkenden zij de facto en de jure de nieuwe Turkse republiek en zetten, volgens de moslims, de deur open voor de latere volledige ontmanteling van het kalifaat. In hoeverre deze beschuldigingen gefundeerd zijn, is moeilijk te achterhalen. Feit is dat vooral de Britten voorstander waren van een opdeling van het Ottomaanse Rijk en dat zij nieuwe staten stichtten die historisch weliswaar geen reden van bestaan hadden, maar die dienden om bevriende vorstenhuizen, zoals dat van de Hasjemieten een troon te geven (eerst Syrië, later Irak en Jordanië). Bijkomend werd Palestina een Brits mandaatgebied dat langzaam, maar zeker opengegooid werd voor massale Joodse immigratie ten koste van de veelal islamietische oorspronkelijke Palestijnse bevolking. Men kan dus ergens wel een zeker begrip opbrengen voor het feit dat de moslimwereld de Joodse kolonisatie van de heilige plaatsen van de islam en de val van het kalifaat steeds in één adem noemden met het Verenigd Koninkrijk en daar al snel een doelbewuste politiek van Londen in zagen. Het feit dat één van hun beschermelingen, de Hasjemietische sjerief Hussein van Mekka, zich beroepend op zijn afstamming van de profeet, zich probeerde tot nieuwe kalief uit te roepen, voedde enkel die verdachtmakingen. In 1928 zag in Egypte, niet toevallig ook een Brits protectoraat, de eerste islamietische terreurgroep het licht: de zogenaamde Ikhwan al – Muslimun, of de moslimbroederschap. De groep werd geleid door een zekere Hassan el – Bannah en was van oordeel dat Egypte en bij uitbreiding geen enkele moslimstaat, door een seculiere regering mocht bestuurd worden. Zijn aanhangers voerden consequent terreuraanslagen uit tegen Britten, zowel als hun Egyptische bondgenoten en uiteindelijk werd el – Bannah zelf opgehangen. Zoals te verwachten was, gaf dit hem een status van martelaar en groeide zijn beweging exponentieel. Tot op de dag van vandaag is de moslimbroederschap in Egypte in staat om de massa's te bewegen en het staatsgezag te doen beven. Gelijkaardige bewegingen hebben zich in andere moslimgebieden voorgedaan, allen met steeds hetzelfde doel voor ogen: het herstel van het kalifaat op één, of andere manier en de verdrijving van de Joden uit Palestina.

MOETEN WIJ BANG ZIJN VAN HET KALIFAAT?

Zoals de zaken er nu voor staan, zal ieder weldenkend mens het met mij eens zijn dat we ons met een nieuw kalifaat aan iets kunnen verwachten dat erger is dan de hel. Dat is ook typisch aan het veroverende aspect van de islam. Toen kalief Omar in 637 Jeruzalem veroverde werden alle christelijke kerken en Joodse tempels tot tegen de grond afgebroken en werd de stad dagenlang onderworpen aan een orgie van plunderingen en bloedvergieten. Toen kalief Muawya I in 661 aan de macht kwam en Cyprus veroverde, vierde hij zijn overwinning op de Byzantijnen met een massaslachting onder de lokale bevolking. Kalief Walid liet in 704 – 705 honderden Armeense edelen levend verbranden in kerken, anderen kruisigen en hun kinderen als slaven verkopen. We kunnen zo tot in den treure verdergaan. We mogen hierbij echter niet vergeten dat diezelfde islam, eens hij geïnstitutionaliseerd was, dikwijls ook synoniem stond voor hoogstaande cultuur en beschaving. Onze cijfers en ook een deel van onze geneeskunde zijn gebaseerd op overleveringen van moslimgeleerden, zoals Al-Khwarizmi, die zelfs zijn naam gaf aan de term “algoritme”. Anderen, zoals de astronoom Al-Sijzi was al drie eeuwen voor Copernicus tot de conclusie gekomen dat de aarde niet het centrum van het heelal was. Kortom, de Islam is een godsdienst met twee gezichten, waarin men zowel voorbeelden van extreem primitief geweld, als hoogstaand kosmopolitisme vindt. Dit laatste moet ons tot denken zetten. Momenteel is er geen enkele erkende autoriteit die uit naam van de hele Umma, of gemeenschap der moslimgelovigen, kan spreken. Voor een godsdienst die geen scheiding tussen kerk en staat kent, is dit een gebrek met verregaande gevolgen. Een kalifaat kan de moslimwereld zijn gekrenkte trots teruggeven en kan het Arabische schiereiland de stabiliteit leveren die het zo broodnodig heeft. In een moslimkalifaat is trouwens ook plaats voor de oudste historische godsdiensten in het Midden – Oosten, namelijk het Jodendom en het Christendom. Het moge iedereen duidelijk wezen dat wij met de huidige pretendenten, zoals Al Quaida en IS, mijlener van dat ideaal verwijderd zijn. Bovendien zal ook de beoogde stabiliteit eerder relatief zijn, gezien elke kalief hoe dan ook enkel en alleen erkend zal worden door Soennieten. Dit betekent ipso facto dat het sjiiitische radicalisme dat gepromoot wordt door Iran en de door de dit land gesponsorde organisaties, zoals Hezbollah, ongehinderd verder kan gedijen. Er blijft dus heel wat voorbehoud bestaan. Een moslimkalifaat zal nooit een deus ex machina zijn die plots in één handomdraai aan alle moslimterrorisme een eind maakt, maar het kan er wel een

eerste aanzet toe geven en het kan een bescherming betekenen voor de christenen van het Midden - Oosten. In elk geval, slechter dan nu is niet meer mogelijk. Waarom dus niet welwillend staan tegenover een poging om een instituut dat uiteindelijk meer dan millennium bestaan heeft, terug een tweede kans te geven?

HET HUIDIGE CONFLICT IN SYRIË EN IRAK

Er is al veel inkt gevloeid om de oorzaken van de huidige crisis in Syrië en Irak te analyseren. Naargelang het standpunt, of de invalshoek van de auteur, worden bepaalde aspecten hierbij overbelicht en anderen verwaarloosd. Mijn analyse die hieronder volgt, is waarschijnlijk ook niet zaligmakend. Ik heb mij bij mijn beoordeling gebaseerd op een oude militaire vuistregel die zegt dat een revolutie steeds twee oorzaken moet hebben: een objectieve wantoestand en een binnenlandse, of buitenlandse sponsor die de ontevredenheid voor zijn eigen doeleinden ge(mis)bruikt en kanaliseert. Als we dat nu toepassen op Syrië en Irak, wat bekomen wij dan? Welke zouden bijvoorbeeld de objectieve wantoestanden kunnen zijn? Ik zie er zo voor de vuist drie: De eerste is dat beide staten kunstmatige grenzen hebben die deels gebaseerd zijn op administratieve grenzen van het ter ziele gegane Ottomaanse rijk en deels op grenzen die door de kolonistoren van de twintigste eeuw werden opgelegd. Belangrijk hierbij is dat een administratieve grens op zich de migratie van stammen naar zomer – of winterweidegronden niet verhindert. Een staatsgrens doet dit desgevallend wel, met alle gevolgen vandien voor het sociale weefsel en het levenspatroon van de betrokken stammen. Een willekeurig getrokken staatsgrens doet echter nog meer. Zij stelt elke burger van het land dat ze territoriaal afbakent voor een dilemma: is hij trouw verschuldigd aan zijn land, of zal zijn trouw eerder uitgaan naar zijn stamverwanten en eventueel zelfs zijn stamhoofd, die misschien aan de overkant van de grens wonen? Europa is lang genoeg met het probleem van minderheden geconfronteerd geweest om te weten tot welke catastrofale gevolgen onoordeelkundig getrokken grenzen kunnen leiden. Een tweede objectieve oorzaak van permanente onrust in de Halve Maan streek is de sluimerende haat tussen sjiïeten en soennieten. De minste vonk kan aanleiding geven tot een waar bloedbad tussen beide religieuze groepen en potentiële vonken zijn zowel in Irak als in Syrië in overvloed aanwezig. Irak is bijvoorbeeld een grotendeels sjiïtische enclave binnen een soennitisch Arabisch schiereiland en is daardoor een vreemde en gewantrouwde eend in de bijt. Het is echter geen homogeen land. Ongeveer 65% van de Iraakse bevolking zijn sjiïeten, maar tot de val van Saddam Hussein in 2003 werden ze gedomineerd door een overwegend soennitische aristocratie en de sporen daarvan zijn nog steeds zichtbaar. Syrië is dan weer een overwegend sunni – land, maar het wordt beheerst door de kleine sjiïtische sekte der Alawieten, die niet meer dan 12% van de Syrische bevolking uitmaken. Een derde objectief feit is dat zowel Syrië als Irak een relatief stabiele periode van betrekkelijke rust en voorspoed kenden, zolang de twee landen bestuurd werden door dictatoriale familieclans. Het geheel, of gedeeltelijk wegvallen van deze clans heeft geleid tot verregaande desintegratie van de bestaande structuren. Irak is in een bloederige chaos terecht gekomen na het wegvallen van president Saddam Hussein en zijn al – Tikriti clan en in buurland Syrië is de chaos begonnen toen gewapende groepen met steun van het buitenland een einde wilden maken aan het bewind van president Bashar el Assad en zijn clan. Ik vel geen moreel oordeel over het ethisch gehalte van beide regimes, maar men kan niet omheen rond het feit dat de toestand in hun staten nu stukken erger is dan toen ze nog stevig in het zadel zaten.

Laten we dan nu eens de mogelijke sponsors van de onrust in Irak en Syrië bekijken en laten we, vooral, niet vergeten om hierbij ook aandacht te hebben voor lokale actoren. Het is namelijk, zowel bij progressief linkse als bij nieuw – rechtse groepen de gewoonte geworden om per definitie, zonder al te veel objectieve onderbouw, de Verenigde Staten te beschuldigen van alle onheil in dit ondermaanse. Ook nu weer worden ze heel duidelijk met de vinger gewezen en zij worden door velen vriendelijk gebeden om hun “eigen puinhoop” nu maar zelf eens op te kuisen. Toegegeven, Washington heeft er, gewild of ongewild, alles aan gedaan om dit soort redeneringen te voeden. De ISAF operatie in Afghanistan is een dure flop geworden en de inval in Irak in 2003 mocht zelfs misdadig genoemd worden als men achteraf bedenkt dat alle zogenaamde “bewijzen” voor de aanwezigheid van massa-vernietigingswapens in dit land achteraf allen stuk voor stuk ontmaskerd werden als pure leugens. Het is eveneens waar dat het politieke systeem dat met de steun van de VS tot stand is

gekomen in Irak, na de val van Saddam Hussein, eenvoudigweg niet kon werken. De ruggengraat van de strijdkrachten was gebroken, want haast alle officieren werden ontslagen en de sunni – elite werd de prooi van de op wraak beluste sjiiitische meerderheid. Al dat is genoegzaam gekend en pleit zeker niet voor Washington. Niettemin is het wat kort door de bocht gaan wanneer men enkel en alleen de Verenigde Staten aanwijst als zondebok voor de huidige chaos in de Levant. Wie dat zegt, overschat niet alleen de capaciteiten van de VS, maar geeft volgens mij ook blijk van een ontstellend gebrek aan inzicht in de dynamiek van de regionale processen en machtsspelletjes die het alledaags leven op het Arabisch schiereiland beïnvloeden. Een van die processen is het clansysteem, of stamverwantschap. Niet voor niets zijn de meeste Arabische landen monarchieën en worden de republieken geleid door één, of meerdere oligarchische familieclans. Dit was geweten voor Irak en Syrië, maar geldt ook voor Jemen en in zekere mate voor Libanon. De Arabische binnenlandse en buitenlandse politiek volgt een dynastiek patroon van huwelijken en de daaraan verbonden politieke allianties. Welnu, de machtigste politieke familie op het Arabisch schiereiland, die er trouwens nog steeds van droomt het hele schiereiland onder haar scepter te verenigen, is de al – Saud dynastie van het gelijknamige koninkrijk Saudi – Arabië. Al zijn de gewapende veroveringen, voorlopig tenminste, gestopt, de Saudi's koesteren nog altijd een pan-Arabische droom en zij gebruiken handig de aanwezigheid van de twee heilige steden van de islam, Mekka en Medina, op hun territorium, om een eersterangsrol op te eisen. Bovendien zullen zij ook niet schuwen om ook daadwerkelijk militair tussenbeide te komen indien hun belangen rechtstreeks bedreigd worden. Zo zijn de Saudi's in de jaren 60 – 70 actief tussengekomen in de Jemenitische burgeroorlog en hebben ze in 2011 tanks gestuurd naar het naburige Bahrein om een beginnende sjiiitische opstand in de kiem te smoren. De pan – Arabische dromen waren wat naar de achtergrond verdrongen tijdens het regime van de ziekelijke koning Fahd, maar zijn weer brandend actueel onder het bewind van zijn halfbroer Abdullah, die ondanks zijn 90 jaar, nog blaakt van energie. Belangrijk hierbij is dat koning Abdullah hij via zijn moeder Fahda bint Al Asi Al Shuraim verwant is aan één der belangrijkste Arabische stammen, namelijk de Shammari stam. De emir van de Shammari woont in Irak, maar zijn ongeveer 5.000.000 stamgenoten leven verspreid over Irak, Syrië, Jordanië en Saudi – Arabië. Bovendien bezetten de Shammari sjeiks topfuncties, zowel in Irak als in Syrië. De eerste interim – president van Irak na de val van Saddam Hussein, Ghazi al – Yawar, is een oom de Shammari emir en andere Shammaris zijn gouverneur, of vice – gouverneur van belangrijke grensprovincies met Syrië. Ahmed Assi Jarba, het hoofd van de in Cairo gebaseerde Syrische oppositiegroep Nationale Coalitie van Syrische Revolutionaire en Oppositie Krachten, is eveneens een Shammari. Koning Abdullah heeft dus een informeel netwerk van machtige verwanten over het hele Arabische schiereiland en men mag rustig stellen dat hij er alles aan zal doen om de macht van die verwanten maximaal te verstevigen, zeker als dit de macht van zijn dynastie onrechtstreeks uitbreidt. De vorst zelf en zijn waarschijnlijke opvolger, prins Moqrin, hebben de traditie van politieke huwelijken trouwens doelbewust verdergezet en eveneens Shammari – prinsessen gehuwd. Pikant detail hierbij is dat koning Abdullah ook een tante van de huidige Syrische president heeft gehuwd en dat een zoon uit dit huwelijk, prins Abdul Aziz, eerst speciaal gezant voor Syrië was van zijn vader en nu onderminister van Buitenlandse zaken. Al deze familieverhalen zouden in onze Westerse maatschappij wellicht hooguit voer zijn voor een zekere boulevard pers. In het Midden – Oosten zijn ze echter bittere ernst, zeker als ze verband houden met de Saudi – dynastie die al tientallen jaren haar macht heeft bestendigd door precies een uitgekiende huwelijkspolitiek te voeren. Het “Bella gerunt alii. Tu Austria felix nube” van de Habsburgers wordt hier nog volop toegepast.

Een beetje een buitenstaander, maar daarom niet minder belangrijk is Iran. In het oude Perzië is de monarchie al bijna dertig jaar overboord gegooid en is een religieuze oligarchie in de plaats gekomen, maar ook deze heeft haar belangen. De Iraanse autoriteiten weten maar al te goed dat de Arabische emirs niets liever zouden willen dan alle ayatollahs gezamenlijk een ticket enkele reis naar het paradijs te bezorgen. Zij weten ook dat ze een verenigde Arabische sunni – staat nooit de baas kunnen. Bijgevolg zullen ze alles in het werk stellen om dit doemscenario te vermijden. Daarbij nemen ze hun toevlucht tot het enige dat hen overblijft, namelijk zorgen voor een constante spanning op het Arabisch schiereiland door het vuur bij de sjiiitische minderheid brandend te houden. Dit doel bereiken ze door enerzijds sjiiitische minderheidsregimes financieel en politiek te steunen

en door anderzijds lokale sjiitische meerderheden aan te moedigen tot gewapend verzet. Irak, Syrië, Bahrein, de oostelijke provincies van Saudi – Arabië en de Houthis revolte in Yemen zijn daar voorbeelden van. De permanente kopzorgen over sjiitische opstanden her en der, weerhouden er de golf - monarchieën niet alleen van hun krachten te concentreren op de finale vernietiging van het ayotallah regime, maar zij geven als toemaatje Iran ook nog een zekere zeg in de achtertuin van de ervvijand. Het uiteindelijk doel is het verderzetten van de religieuze oligarchie en in tweede instantie een zekere vorm van controle, of medezeggenschap te verkrijgen over het sjiitische schrijn van Hussein ibn Ali in de Iraakse stad Kerbala. Voor de sjiiten staat dit schrijn op bijna gelijke hoogte met de heiligdommen in Mekka en een directe controle van Iran over dit heiligdom zou het prestige van de islamitische republiek een flinke duw in de rug geven.

Tot slot hebben we nog de eeuwenoude ervvijand van de Arabieren, namelijk Turkije. Sinds de val van het Ottomaanse rijk en de geforceerde laïcisering van het land onder Atatürk en zijn erfgenamen, heeft Turkije in een soort van permanente identiteitscrisis geleefd. Terwijl het zijn uiterste best deed om tot het Europese clubje te behoren, werd het door ditzelfde Europa steeds weer op afstand gehouden, met als resultaat een gefrustreerde natie die niet meer wist, of ze nu tot het Oosten, of het Westen behoorde. Met de komst van eerst premier en nu president Recep Tayyip Erdoğan is daar verandering in gekomen. Turkije bewijst minder en minder lippendienst aan Europa en knoopt terug aan met zijn pre – Atatürk verleden. Het doet in zekere zin op staatsniveau hetzelfde wat verschillende bewegingen in West – Europa ook trachten te doen, namelijk op zoek gaan naar hun identiteit. Het staat buiten kijf dat die voor Erdoğan en zijn Rechtvaardigheidspartij onlosmakelijk verbonden is met een neo – ottomaans reveil. Dit reveil wordt in de eerste plaats gekenmerkt door een herwaardering van de islam en andere traditionele godsdiensten in Turkije, zij het dat die laatste nog altijd gediscrimineerd worden. Niettemin besloot de Turkse regering bijvoorbeeld in 2011 een groot deel van het christelijk en Joods patrimonium dat na 1936 geconfisqueerd was, aan de betrokken religies terug te geven. Enkel de Rooms – Katholieke Kerk was hiervan uitgesloten. Dan blijven er nog altijd veel onrechtvaardigheden bestaan, maar Erdoğan is met deze beslissing veel verder gegaan dan menig pro – Europees Turks leider. Naast een religieuze renaissance zien wij ook een hernieuwde belangstelling voor het voormalige Ottomaanse heersershuis. De semi – officiële begrafenissen van verschillende leden van die dynastie in Turkije zelf doen vermoeden dat de autoriteiten meer in het achterhoofd hebben dan enkel “in het reine te komen met het verleden”. Tot slot – en het is dat wat ons hier het meest aangaat – wil Erdoğan terug een eerste rangsrol voor zijn natie in het Midden – Oosten. In feite gaat het hier over verkapte territoriale ambities die meer bepaald gericht zijn tegen Syrië en Irak. Het is belangrijk hierbij niet te vergeten dat deze ambities op een brede consensus kunnen rekenen bij de Turkse bevolking. De Turken hebben nooit het uiteenspatten van hun rijk verteerd en beschouwen de Arabieren nog steeds als onbetrouwbare afvalligen. Ze zijn bovendien wat fier op de graftombe van Suleyman Shah in Syrië¹ die nog altijd bewaakt wordt door 25 Turkse soldaten. Er zijn ook eerder prozaïsche gronden voor dit neo – imperiale denken. In de eerste plaats zijn daar de Koerden. Van de ongeveer 25 miljoen Koerden leven er ruwweg de helft in Turkije en de anderen leven grotendeels verspreid over Irak, Iran en Syrië. Geen enkele Turkse regering is er tot nu toe in geslaagd om een onderscheid te maken tussen het gerechtvaardigd streven van de Koerdische minderheid naar meer autonomie en respect voor de eigen cultuur en het terrorisme van de Turkse arbeiderspartij of PKK. Ankara scheert terrorisme en Koerdisch nationalisme nog steeds over één kam. De quasi – onafhankelijke Koerdische staat in Noord – Irak onder leiding van de Barzani familie, is voor Erdoğan en zijn partij dan ook een gruwel. De idee dat de Syrische Koerden en mogelijk zelfs de Turkse Koerden een gemeenschappelijk front zouden kunnen vormen met hun Iraakse volksgenoten, bezorgde hem slapeloze nachten. Erdoğan kon dit niet laten gebeuren, maar heeft pas zeer laat gereageerd omdat hij wenste af te wachten. Immers, als gelovige soenniet heeft hij – en de meeste Turken met hem – een grondige hekel aan de Alawietische regerende klasse in Syrië. Voor hem zijn de Alawieten kettens die mogen vernietigd worden² en idereen die de Alawieten bestreed, was per definitie een welgekomen potentiële bondgenoot. Daarom heeft hij aanvankelijk de kat uit de boom gekeken en heeft later de IS zelfs oogluikend gesteund. Wellicht heeft hij ook nooit vermoed dat de beweging zo een uitbreiding zou

1 Suleyman Shah is de grootvader van Osman I, de eerste Ottomaanse sultan. Zijn graftombe in de omgeving van Aleppo geniet exterritorialiteit.

2 Ook de aanverwante groep der Alevieten in Turkije staat aan hevige vervolgingen bloot.

nemen. Feit is alleszins dat de IS terroristen hun kampen konden oprichten vlak bij de Turkse grens en dat de Syrische artillerie ze daar niet kon treffen uit vrees voor Turkse represailles. Een ander vaststaand feit is dat IS rebellen in sommige gevallen aan de Turkse zijde van de grens werden opgeleid en dat hun gekwetsten aanvankelijk in Turkse hospitalen werden verzorgd. Dan spreken wij nog niet over de vele tientallen vreemde strijders die via Turkije de rangen van de beweging vervoegd hebben. Ankara heeft zeer tegen zijn zin het geweer van schouder veranderd toen duidelijk werd dat IS niet alleen andere meer gematigde anti – Assad rebellen probeerde uit te roeien, maar dat het zich uiteindelijk ontpopte tot een rechtstreekse dreiging voor Turkije zelf. De IS pleegde aanslagen in de Centraal – Anatolische provincies Nigde en Hatay en eiste in een ultimatum dat de Turkse soldaten het monument van Suleyman Shah zouden verlaten. Iraakse Koerden mogen nu zelfs de grens met Turkije oversteken om hun in het nauw gedreven Syrische volksgenoten in de stad Kobani te helpen. De vraag is natuurlijk wat daar achter steekt. Waarschijnlijk is Ankara tot de conclusie gekomen dat een strijd tegen de IS van twee kwalen de minst erge is, maar dan zullen er toch ergens compensaties moeten zijn onder de vorm van een toekomstig Turks vriendelijk regime in Syrië. Dat zal het minimum zijn dat gevraagd wordt. Zoniet kan de Turkse positie ten allen tijde herzien worden.

DE ANTI – IS COALITIE

De hamvraag is dan nu of België, Nederland en andere Europese landen er juist aan gedaan hebben om de Verenigde Staten te steunen in hun bombardementen tegen de terreurgroep. Ik antwoord daar bevestigend op. Iedereen is er zich ten volle van bewust dat de bombardementen op zich een terroristische ideologie niet kunnen uitroeien. We kunnen - en dienen – ons ook vragen te stellen bij het argument van “bewapening van gematigde rebellen”. Wie definieert wanneer een rebel gematigd is? Aan welke internationaal erkende criteria moet hij dan voldoen en wat als hij plots overstapt naar niet gematigde rebellen, of in hun handen valt? Willen wij het risico nemen om eventueel ongewild de IS nog meer wapens in de handen te stoppen? Al deze vragen zijn terecht. Alleen, niets doen is geen alternatief. De IS heeft gruwzame, onbeschrijfelijke wreedheden begaan, gaande van het afsnijden van hoofden via verkrachting tot verkoop van slaven. Willen wij dit regime laten bestaan in afwachting van een oplossing ten gronde? Want dat is het namelijk. Wie zegt dat bombarderen niets uithaalt, zegt tegelijk dat de zelf geproclameerde kalief en zijn terroristen ongestoord kunnen verder gaan tot er een definitieve oplossing is gevonden. Wie de geschriften en de uitspraken van het kalifaat bestudeert, weet echter dat er voor de IS maar één definitieve oplossing is: de verovering van Europa. Of ze het ooit zover zullen brengen, weet ik niet, maar ik wens er niet op te wachten. Voor mij is dit geen kwestie van internationaal recht, in tegendeel: voor mij is dit een zaak van puur lijfsbehoud. Ik wens namelijk niet dat mijn dochters ooit de keuze moeten maken tussen het aannemen van de islam, of verkocht worden als seks-slavinnen en ik heb ik er eigenlijk lak aan of ik mij hierbij nu eventueel voor het karretje van de Verenigde Staten laat spannen, of niet. Ik verkies het kwaad, of tenminste zijn symptomen, te vernietigen wanneer het nog kan. Het maakt niet uit wie mij daarbij helpt, of de leiding neemt. Ik hoop enkel dat het nog niet te laat is.